MISCELLANEA.

1/ Jabłonowski Jan Kajetan Bernard, Exempt czyli akt zapisu wieczystego wdzięczney obligacyi od uchrony Lublina.-K nlb.43.-R.1760.-E_{XVIII} Str.340/1.-

2/ Konarski Stanisław Hieronim II, De inscriptione regii numismatis Oratio. Warszawa 1764.-K nlb.14.-E_{XX} Str.7.-

3/ Laskiewicz Jan Kanty X., Mowa przy solennym wyprowadzeniu ciała Antoniny Massalskiey w Krakowie dnia 8.stycznia 1765.-K nlb.7.-E_{XXI} Str.96.-

4/ Series konstytucyi synoptice zebranych ex Volumine legum, dowodząc, że stan szlachecki y duchowny od wszelkiego myta, cła y poboru iest wolny.-K nlb.8.- E_{XXVII} Str.390

5/ Hailes, Réplique a l' examen du Mémoire sur les ~~affrai~~- affaires actuelles de la Pologne 1791. Warszawa 1791. de l' imprimerie de Michel Gröll.-Str.43.-E_{XXIV} Str.XXVIII

6/ Memoire composé par un gentilhome Polonois de Petrikau.-K nlb.18.-E_{XXII} Str.279.-

7/ Examen d' une brochure intitulée Memoire sur les affaires actuelles de la Pologne 1791. Warszawa 1791. de l' imprimerie de P.Dufour.-Str.31.-E_{XVI} Str.122.-

8/ Papuga, powieść z franc.-K nlb.4.-E_{XXIV} Str.85.-

9/ Nienawiść cnocie przeciwna, Wiersze wydane roku 1789.-K nlb.1.Str.6.-E_{XXIII} Str.125.-

10/ Lubomirski Antoni, Mowa w Senacie na seymie ordynaryinym Warszawskim r.1766 i Mowa na tymże seymie 20. Oct.1766.-K nlb.4.-E_{XXI} Str.457.-

11/ Lubomirski Antoni, Mowa w Warszawie dnia 29.paźdz.r. 1766 i Mowa dnia 14.listopada.-K nlb.3.-E_{XXI} Str.457.-

12/ Walewski Xawery, Mowa dnia 28.marca r.1775 na sessyi seymowey.-K nlb.2.-

13/ Lubomirski Antoni. Mowa w Warszawie dnia 22.listopada r.1766.-K nlb.3.-E_{XXI} Str.457.-

MOWA

J. O. Xcia JMci LUBOMIRSKIEGO Woiewody Lubelſkiego, miana w Warſzawie dnia 29. Pazdziernika, Roku 1766.

Już to Nayiaśnieyſzy KROLU, więcey iak trzydniowym wyciągnienia czaſem, Proiekt Kommiſſyi Skarbowey, do rozważenia ieſt nam podany; dotąd nic ieſzcze w tey Materyi nie uſtanowiliśmy, rożnością tylko zdań ſwoich ledwie nie wſzyſcy uwiedzeni; Widziemy potrzeby dochodow Skarbowych, ale do nich ſzczerze przykładać ſię nieradzibyśmy, zwleczonemu przeciągowi prace y uſiłowania naſze, ſzczegulnie oddaiemy w korzyści.

A Miło

Miło nam słuchać łaskawych Rzpltey wyrokow, w oddaleniu Cła generalnego, y kraiowego wewnętrznego; Cieszemy się upewniaiącą nas nadzieią, o zniesieniu podatku pogłownego; wesoły Narod z tego umiarkowania, lecz y te rozważne tey radości za sobą pociąga konsekwencye, iż Krolestwa wszystkie, nayrozległeysze Prowincye, bez iakiegożkolwiek koniecznych dochodow bydź nie mogą opatrzenia. Obrzydłe te są podatkowania rodzaie, kiedy w iedney Rzpltey, roźnego y rozlicznego używaią Jmienia.

Dostat. cznie y iasno wyexplikował przykładową dawnością JMć X. Biskup Płocki, ze Roku 1699. ieden tylko był gatunek podatkowania na wszystkie Stany uchwalony, wziąwszy przed siebie Taryffę zdawna praktykowaną, według tey Taryffy nierozdzielnie nieochraniaiąc się podatkować przynależało; Dawniey za Zygmunta AUGUSTA 1564. między innym poborem było y Czopowe wybierane, y do Rąk Podskarbiego oddawane; Za Tegoż Panowania 1567. toż samo Rzplta potwierdziła; Za Stefana Bathorego 1578. y 1580. tymże przykładem ustanowiony był podatek temi słowy: *W Miastach y Miasteczkach naszych Krolewskich, Duchownych y Swieckich, nie od Korca ani od Cwiertni, ani od żadney miary Słodu, ale od Beczki tym sposobem Czopowe bydź ma, iak beczka przedawana będzie.* Jest więcey podobnych przykładow za Zygmunta Trzeciego, y za Innych Panowania Krolow; Jest Konstytucya 1703. o po-

o podatku Czopowego y Szelężnego, że z Dobr Krolewſkich, Duchownych, y Swieckich, był uſtanowiony daleko oſtrzeyſzym wykładem, bo czwarty Szeląg od wyſzynkowania, do Skarbu publicznego był oddawany, dopiero 1717. Roku przywrocony Woiewodztwom ten Podatek, bo go na ten czas Rzplta ſądziła bydź iuż mniey potrzebnym.

Nie odmięniła w niczym taż Rzplta natury ani ſwoiey iſtney ważności, ani mocy wielowładnego rządzenia; w Jey to zoſtaie rozważności w przynaglaiącey potrzebie dziś uſtanowić podatki, na inſzym Seymie też ſame, znowu oddalić.

Niechcę ponawiać iak wiele y na co potrzeba podatkow, tylko że ſą nieuchronne, toć o nich nayżywiey y nayſkuteczniey myślić należy.

Nie zaſadzam ſię na płaſkim zdaniu moim, lecz ledwie nie naybliżſzy byłby podatkowania ſpoſob, od wſzyſtkich *in genere* wyſzynkowania Likworow, a od tych zaprzyſiężonych rachunkow, aby Procent wyznaczyć, to ieſt groſz dzieſiąty; Zdaie ſię bydź ten Podatek w okazałości z Wyſzynku arcy wielki, a gdy przyidzie pod ściſły rachunek, wytrąciwſzy naypierwey przyłączone do Aręd Role, Łąki, Poddanych, ſtroże, przykupne zboża, drwa, chmiel, palenie Kotłow, koſzt na Beczki, Kadki, Garce, Kwarty, Kwaterki, Szkło, Swice, na ludzi koło takowey krzątaiących ſię propinacyi, zoſtanie tylko na profit ſzczegulny zyſk, z wywarzoney y wyſzynkowaney Wody;

Day Boże aby wyrownał ten Podatek, iuż uchylonemu, y podległemu do zniesienia Pogłownemu.

Te są ieszcze przyczyny podatku Czopowego y Szelężnego, iż gdyby nie było inszego dowodu nad własne doświadczenie: że Pospolstwo y Poddani po Wsiach Miastach y Miasteczkach, skłonnieysi są do wydatku swoiego maiętku, aniżeli do zapłacenia inszego Podatku, y iużby dosyć było na tym konkludować, że wygodnieyszy Podatek Czopowego, gdzie z radością każdy Obywatel przy ochocie swoiey nie znacznie go zapłaci, aniżeli kiedy mu żołnierz nad karkiem stoiąc, za inny podatek wyciśnie; Gdyby co dzień Szeląg Podatku do Skarbu Rzpltey tym sposobem przyczynił, składka na Rok byłaby milsza, y mnieysze daleko dla Rolnika uciemiężenie, niżeli kiedy mu razem kilkanaście Złotych liczyć przychodzi, więc z tych samych konsyderacyi wygodnieysze iest dla Kraju Czopowe y Szelężne.

W wolnym Narodzie sama przyzwoitość nieradzi wspominać podatku Podymnego, ktore niegdyś cały Narod Krolom swoim *in recognitionem Dominij* wypłacać był obowiązany Konstytucyą *Vol:* I. *Fol:* 268. *Tit: de Exactione Regali.* Ale gdyby w potrzebie Rzpltey, y takie zawstydzenie brać na siebie przychodziło, ieszcze okropnieysze przykłady czynić tego niedozwalaią.

Kończę Nayiaśn: Panie mowienie moie tym rozważeniem, że układanie podatkow, iest to *Materia*

Sta-

Statûs, dla tego Ekonomiczna Kommiſſya podaie Ją *Statibus & Ordinibus* do rezolwowania, a iako Seym teraźnieyſzy ieſt *ſub vinculo Confœderationis*, y wſzyſtkie Projekta *pluralitate votorum* powinny bydź dopełnione, tak upraſzam W.K.Mci y Stanow Rzpltey, aby poſzedł pod Decyzyą *pluralitatis* ten gatunek podatkowania.

M O W A

Tegoż J. O. Xcia Woiewody LUBELSKIEGO, miana dnia 14. Liſtopada.

NIe ieſt ta KROLU Nayiaśnieyſzy obowiązku ani Urzędu mego ſfera, krążące w Seymowych Materyach, opacznie u ſiebie roztrząſać y tłumaczyć zdania, powinienem tylko to wyrazić, co moy umyſł zmoże, y do czego mnie inſtynkt naprowadza rozumienia mego.

Jſtnego to ſmutku wyobraża ſię figura: Tron ſwoy KROL N. pracowicie oſiada, dni Jego y nocy troſkliwością o dobro publiczne napełnione; Otoczony krągiem licznego Senatu y Miniſtrow, uſilną żądaiący ſtarannością uſzczęśliwienia publicznego; Stan Rycerſki chętnym ſtoſowaniem ſię zmierza do uſtalenia Praw Narodowych, lecz czyli dotknięciem krytycznego wyroku, y nieſfornością rożnie brzmiących

cych głoſow, całe dzieło dalſzego Seymowania dotąd opiera ſię: Dla ſamey nie tylko Narodowey chluby, ale y dla wykonania ſprawiedliwych obowiązkow naſzych, to czynić przynależy, że y radzić umiemy, y umieiętność w radzie zachowuiemy; A iako żadna czynność w porządkowym Kroleſtwie bydź nie może bez rady, tak z oczywiſtych tego przyczyn łączę zdanie moie z JMć Panem Kanclerzem W.K.do czytania Proiektu *in ordine Prolongationis* Seymu; Ze zaś oppozycye temu zachodzą, przeto dla prętſzego uſpokoienia, upraſzam W. K. Mci, abyśmy do *Turnum* przyſtąpili, czyli ma bydź ten Proiekt podpiſany.